

Joanna M. Domańska

Zjawisko prostytucji – analiza teoretyczna

Edukacja Humanistyczna nr 1 (36), 33-48

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Joanna M. Domańska
Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna
w Elblągu

ZJAWISKO PROSTYTUCJI – ANALIZA TEORETYCZNA

Prostytucja istnieje we wszystkich kulturach, epokach i ustrojach gospodarczych. Jest to trwała instytucja społeczna, występująca we wszystkich warstwach społecznych, od najniższych do najwyższych, i jedno z najbardziej znamienitych zjawisk¹. Stanowi część rzeczywistości społecznej i jako taka funkcjonuje w przestrzeni społecznej niezależnie od moralnej oceny czy podstaw prawnych jej uprawiania. Nie zmienia to jednak faktu, że w obrębie naszego kręgu kulturowego jest postrzegana w kategoriach działania, którego podejmowanie niezaprzeczalnie wiąże się z odpodmiotowieniem jednostki sprzedającej przypadkowym osobom nie tylko swoje ciało, lecz również własną godność.

1. Znaczenie i zakres pojęcia prostytucji

Termin „prostytucja” pochodzi od łacińskiego słowa *prostitutio*. W tłumaczeniu na język polski oznacza nierząd uprawiany w celu osiągnięcia zysku. Niekiedy znaczenie wywodzi się też od słowa „prostare”, co znaczy: „stać się czymś”, „ofiarować się na sprzedaż”. Klasyczna definicja prawa rzymskiego mówi, że prostytutką jest kobieta oddająca swoje ciało dla zysku pieniężnego większej liczbie mężczyzn². Natomiast grecki ustawodawca Solon – którego to definicja ciągle nadal się popularnością – prostytutką określił osobę oddającą się za zapłatę każdemu³.

Obecnie niezwykle trudno ustalić kryteria zjawiska prostytucji, stwierdzić, kiedy mamy do czynienia z prostytucją, co nią jest, a czego nie można do niej zaliczyć. Współcześnie, zdaniem Marii W. Poznańskiej, przy daleko posuniętej swobodzie seksualnej akceptowanej w wielu społecznościach, kwestie te stają się niełatwe do uchwycenia i rozgra-

---

¹ M.W. Poznańska, *Prostytucja*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. 4, red. T. Pilch, Warszawa 2005, s. 995.

² M. Kowalczyk-Jamnicka, *Charakterystyka współczesnej prostytucji*, [w:] *Problemy współczesnej patologii społecznej*, red. B. Urban, Kraków 1998, s. 177.

³ I. Pospiszyl, *Patologie społeczne*, Warszawa 2008, s. 224.

niczenia. Są kobiety, których moralność budzi poważne zastrzeżenia, a nawet publiczne zgorszenie, a mimo to nikt nie określa ich mianem prostytutek. Za prostytutkę nie uznaje się również kobiety, która zgadza się na stosunek seksualny w zamian na przykład za sfinansowanie przez partnera pobytu i zabawy w lokalu; to samo dotyczy kobiet przyjmujących prezenty za swoje usługi. Chodzi o to, że zapłata nie została ustalona z góry, jako „cena” za odbycie stosunku seksualnego. Również częsta zmiana partnerów nie czyni kobiety prostytutką⁴.

Problemy ze zdefiniowaniem zjawiska prostytucji wynikają również z tego, że różni autorzy kładą nacisk na inne aspekty omawianego zjawiska. Poza tym wraz z biegiem czasu dezaktualizują się pewne ujęcia prostytucji, na przykład przypisywanie cech prostytucji tylko kobietom⁵.

Przedstawię niżej kilka definicji według wybranych autorów.

Według Urszuli Świętochowskiej prostytucja to „utrzymywanie przypadkowych stosunków seksualnych bez zaangażowania emocjonalnego i pobieranie za świadczone usługi określonych opłat”⁶.

Zbigniew Lew-Starowicz prostytucję rozumie jako „różnorodne w formie kontakty hetero- lub homoseksualne uprawiane w celach zarobkowych z większą liczbą osób. Stosunek prostytucyjny traktowany jest w kategoriach rzeczowych (usługowych) i wyklucza więź emocjonalną”⁷.

Józef Maćko za prostytucję uznaje „stosunek dwojga osób, polegający nie tylko na naturalnym doborze płciowym, lecz na pozamałżeńskim kontakcie konsensualnym, mocą którego osoba jedna oddaje się tytułem odpłatnym osobie drugiej celem chwilowego zaspokojenia popędu seksualnego”⁸.

Michał Antoniszyn i Andrzej Marek prostytucję definiują jako „zjawisko o skali społecznej polegające na tym, że większa lub mniejsza liczba osób, będących członkami danej społeczności, uprawia proceder polegający na świadczeniu usług seksualnych w zamian za korzyści materialne”⁹. prostytutką zaś określają osobę, która „stale lub dorywczo uprawia proceder polegający na świadczeniu usług seksualnych w dowolnej formie w zamian za korzyści materialne, które stanowią decydujący motyw jej działania”¹⁰.

Światowa Organizacja Zdrowia definiuje prostytucję jako „aktywność seksualną o charakterze dynamicznym i adaptacyjnym, co pociąga za sobą transakcję pomiędzy usługodawcą a usługobiorcą”¹¹.

Joanna Sztobryn-Giercuskiewicz prostytutką nazywa osobę, która „która odpłatnie świadczy usługi seksualne, będąc świadoma, że jest to sposób zarobkowania, a z klientami łączy ją jedynie więź zawodowe”¹².

⁴ M.W. Poznańska, *Prostytucja*, op. cit., s. 995–996.

⁵ A. Olak, *Bezpieczeństwo i zagrożenia społeczne – zarys problematyki*, Rzeszów 2012, s. 26.

⁶ U. Świętochowska, *Patologie cywilizacji współczesnej*, Toruń 1999, s. 105.

⁷ Z. Lew-Starowicz, *Słownik seksuologiczny*, Warszawa 1986, s. 70.

⁸ J. Maćko, *Prostytucja*, Warszawa 1927, s. 4.

⁹ M. Antoniszyn, A. Marek, *Prostytucja w świetle badań kryminologicznych*, Warszawa 1985, s. 11.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ J. Sztobryn-Giercuskiewicz, *Psychologiczne aspekty prostytucji*, Łódź 2004, s. 20.

Magdalena Jasińska za prostytutkę uznaje osobę, która „zaspokaja potrzeby seksualne przygodnych partnerów za zapłatą, bez zaangażowania uczuciowego i w zasadzie bez wyboru”¹³.

Wyszczególnione wyżej definicje prostytucji, jak i wszelkie inne (niewymienione tutaj), zawierają wspólne kryteria. Są nimi:

1. według Mc Caghy’ego:
  - zachowanie, które ma dla klienta znaczenie seksualne;
  - element transakcji ekonomicznej, zapłaty określonej z góry;
  - obojętność uczuciowa; zachowanie obojga stron zmierza do wymiany usług¹⁴;
2. według Jacka Kurzepy:
  - sprzedajność własnego ciała – wiąże klienta i oferenta przez różnego typu formy zaspokojenia seksualnej pożądlivosti, mającej zarówno charakter stosunku seksualnego w sensie dosłownym, jak i podejmowania różnych praktyk seksualnych wynikających z fantazji, potrzeb, żądań klienta, za które on płaci;
  - brak zaangażowania emocjonalnego – tego typu kontakty są obojętne uczuciowo, strony nie mają oczekiwać związanych z budowaniem trwałej emocjonalnej relacji;
  - wielość partnerów – wynika to z chęci zysku. Im więcej partnerów, tym większe zarobki;
  - brak wyboru partnera i oddawanie się każdemu, kto zapłaci;
  - posiadanie świadomości uprawianego procederu – przeświadczenie i świadomość faktu, że jest to zawód, aktywność uprawiana w celu zdobycia pieniędzy¹⁵.

2. Formy prostytucji

Istnieje wiele form prostytucji. Jak pisze Magdalena Jasińska, współcześnie „podział prostytutek na kategorie może być dokonany oczywiście według różnych kryteriów, lecz kontakt z terenem narzucił klasyfikację zgodną z nomenklaturą przyjętą w tych kręgach. Ubranie i wygląd zewnętrzny, miejsce nawiązywania znajomości z mężczyznami oraz spę-

---

¹² Ibidem, s. 30.

¹³ M. Jasińska, *Problematyka prostytucji w Polsce*, [w:] *Zagadnienia patologii społecznej*, red. A. Podgórecki, Warszawa 1976, s. 437.

¹⁴ I. Pospiszyl, *Patologie społeczne*, op. cit., s. 225.

¹⁵ J. Kurzepa, *Prostytucja – historia, uwarunkowania i formy zjawiska*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, op. cit., s. 997.

dzania z nimi czasu, sposób i formy zabiegania o nich, a wreszcie wysokość zapłaty przesądza o przynależności do tej czy innej kategorii¹⁶.

Wśród podstawowych form prostytucji wyróżnia się: prostytucję męską i żeńską, a w zależności od świadczonych usług – heteroseksualną (mężczyzna płaci kobiecie lub kobieta płaci mężczyźnie), homoseksualną (mężczyzna płaci mężczyźnie, kobieta kobiecie) oraz biseksualną¹⁷; niektórzy dodają jeszcze tranwestytyczną (która może być homo- i heteroseksualna, a uprawiają ją zarówno mężczyźni, jak i kobiety)¹⁸.

Ciekawej typologii prostytutek, uwzględniającej formy od czasów starożytnych po obecne, dokonał Kazimierz Imieliński. Wymienia on następujące typy:

- hetery: były najwyższą warstwą prostytutek w starożytnej Grecji. Miały wysokie wykształcenie, uważano je za „arystokrację” wśród innych prostytutek, mimo że były prostytutkami świeckimi;
- hierodule: niewolnice i niewolnicy świątynni w służbie bóstwa, uważani za własność bogów. Poprzez stosunki płciowe z hierodulami człowiek brał udział we władzy bogów i jednoczył się z nimi;
- puebla publica: kobiety, które uprawiały prostytucję w bez wyboru i w różnych miejscach;
- kurtyzany: kobiety spędzające życie w wielkim świecie, pozostające na utrzymaniu możnych kochanków;
- metresy: kochanki wysoko postawionych osobistości, królów, książąt. Ze względu na kontakt z takimi kochankami zyskiwały znaczne wpływy;
- posture girls: prekursorki obecnych striptizerek (XVII wiek);
- kokoty: staromodne określenie prostytutek na wysokim szczeblu;
- call girls: prostytutki uprawiające nowoczesny rodzaj prostytucji. Kontakty z nimi nawiązuje się przez telefon. Ich usługi są kosztowne¹⁹.

Brunon Hołyst dzieli prostytutki na pięć typów:

- call girls: dziewczyny na telefon. Najczęściej są młode i wykształcone. Obsługują klientów zagranicznych i ludzi biznesu. Mają swoich kuplerów, którzy organizują kontakt z klientami. Kontakty nawiązują telefonicznie. Zazwyczaj nie są znane policji;
- kobiety oferujące usługi seksualne w hotelach i nocnych klubach. Dla tej grupy prostytucja stanowi główne źródło dochodów. Z klientami nawiązują kontakt w tańcu, czasem dosiadają się do stolików mężczyzn, niekiedy rekomendowane są przez pracowników lokalu, stręczycieli lub inne prostytutki. Usługi seksualne świadczą zwykle w pokojach klientów;

¹⁶ Za: I. Kowalewski, *Prostytucja – rozważania terminologiczne*, [w:] *Wybrane zagadnienia medycyny społecznej w prac socjalnej*, t. 1, red. I. Kowalewski, Kraków 20013, s. 66.

¹⁷ B. Hołyst, *Kryminologia*, Warszawa 2004, s. 900.

¹⁸ S. Bębas, W. Adamczyk-Bębas, *Wybrane aspekty pedagogiki resocjalizacyjnej*, Radom 2011, s. 134.

¹⁹ K. Imieliński, *Manowce seksu*, Łódź 1990, s. 16–17.

- prostytutki uliczne: są otoczone liczną grupą osób wciągniętych w proceder (sutenery, ochroniarze, taksówkarze). W skład tej kategorii wchodziły prostytutki już „wypadające” z zawodu, początkujące lub z powodu skandalu „spalone” w swoim środowisku. Wiele z nich to osoby chore i uzależnione od alkoholu. Mają swoje stałe miejsca pracy, zwane pigalakami. Przeważnie są znane policji;
- prostytutki pracujące w agencjach towarzyskich i salonach masażu erotycznego. Częściej niż w pozostałych przypadkach to cudzoziemki, dobrze wykształcone. Działają w stosunkowo bezpiecznych warunkach. Są mało samodzielne, ale zachowują anonimowość;
- kobiety trudniące się nierządem okazjonalnie. Często niezidentyfikowane, tak zwane „cichodajki”. Bywają wśród nich uczennice szkół średnich, studentki, urzędniczki, kelnerki. Niektóre działają tylko w sezonie turystycznym lub w weekendy²⁰.

Radhika Coomeraswama, sprawozdawczyni ONZ, a artykule 48 raportu specjalnego dotyczącego handlu kobietami i wymuszanej prostytucji z maja 1996 roku wyróżniła następujące typy prostytucji:

- usługi towarzyskie: dostarczanie młodych, wykształconych i atrakcyjnych kobiet zamożnym zagranicznym biznesmenom;
- prostytucja uprawiana w hotelach i restauracjach;
- prostytucja uprawiana w salonach masażu erotycznego, odnowy biologicznej, klubach typu *peep-show*;
- prostytucja uliczna lub przydrożna;
- seks na telefon (sekslinia): zjawisko powszechne w Polsce znane nie tylko dorosłym;
- prostytucja „w oknie” (wystawna), charakterystyczna w Holandii²¹.

Mariusz Jędrzejko podaje kilka przykładów prostytucji, które mają miejsce w naszej rzeczywistości:

- korzystanie przez osoby dorosłe z usług prostytutek;
- funkcjonowanie prywatnych agencji towarzyskich lub indywidualnych prostitutek w blokach mieszkalnych;
- prostytuowanie się dzieci lub zmuszanie ich do prostytucji przez rodziców w celach zarobkowych;
- prostytuowanie się w ramach zależności służbowych, „przecierania” drogi kariery bądź zapewnienia sobie stabilizacji zawodowej;
- prostytucja jako forma zapłaty lub podziękowanie za załatwienie czy pomoc w załatwieniu jakiejś sprawy²².

²⁰ B. Hołyst, *Kryminologia*, op. cit., s. 1029; I. Pospiszył, *Patologie społeczne*, op. cit., s. 233.

²¹ Za: K. Charkowska, *Zjawisko prostytucji w doświadczeniach prostytuujących się kobiet*, Kraków 2010, s. 25.

Wśród modeli prostytucji wyodrębnia się również prostytucję dziecięcą. Niestety we współczesnym świecie prostytucja dziecięca jest zjawiskiem powszechnym, występuje zarówno w krajach rozwiniętych ekonomicznie, jak i rozwijających się. W państwach Europy Środkowo-Wschodniej wyróżnia się następujące jej modele:

- dzieci oferujące usługi seksualne skupiają się wokół stacji kolejowych (dzieci te rekrutują się one z grupy „dzieci ulicy” – bezdomnych), aby zarobić na jedzenie. Ich klienci wywodzą się z ubogich warstw społecznych, których nie stać na drogie usługi seksualne;
- dzieci z polskich i rumuńskich domów dziecka zapraszane na wakacje przez szwedzkich pedofilów;
- nieletnie dziewczęta z Europy Środkowo-Wschodniej (z Rosji, Ukrainy, Białorusi, a także Polski) dostarczane do zachodnich agencji towarzyskich;
- prostytucja drogowa (najczęściej w Polsce i Czechach);
- międzynarodowy handel chłopcami ma następujące formy: operują na ulicach Amsterdamu, Berlina i większych miast wschodnioeuropejskich. Chłopcy z Polski przyjeżdżają tam w czasie weekendów i ferii szkolnych. Najmłodszy mają 9 lat, a średnia wieku wynosi między 13 a 14 rokiem życia;
- chłopcy wykorzystywani są też do produkcji filmów pornograficznych (najwięcej filmów nakręcono w Czechach i Szwecji)²³.

3. Etiologia zjawiska prostytucji

Istnieje wiele koncepcji oraz teorii naukowych na temat uwarunkowań prostytucji. Wyjaśnienie genezy prostytuowania się jest niezwykle trudne ze względu na złożoność tego zjawiska. Joanna Moczydłowska wypowiedziała się w tej kwestii następująco: „Autorzy prac badawczych nad prostytucją, a także badacze, którzy interesowali się szeroko rozumianymi stosunkami międzyludzkimi, próbowali udzielić odpowiedzi na pytanie, jaka jest etiologia prostytucji. Jaka jest przyczyna istnienia nierządu, czym jest uwarunkowany popyt na »usługi« seksualne, dlaczego w poszczególnych społeczeństwach rozmiary tego procederu są większe, a w innych mniejsze, z jakich przyczyn konkretne osoby decydują się na wybór tej formy zarobkowania, mimo oczywistych negatywnych konsekwencji, jakie ona za sobą pociąga”²⁴. Według Edwarda Rosseta prostytucja jest zjawiskiem uwarunkowanym obyczajowo, fizjologicznie i ekonomicznie, przy czym warunki fizjologiczne i obyczajowe rodzą popyt na prostytucję, a ekonomiczne – podaż²⁵.

---

²² M. Jędrzejko, *Między seksualnością a prostytucją*, [w:] *Prostytucja jako problem społeczny, moralny i zdrowotny*, red. M. Jędrzejko, Warszawa – Pułtusk 2006, s. 9–21.

²³ U. Świętochowska, *Patologie cywilizacji...*, op. cit., s. 109–110.

²⁴ J. Moczydłowska, *Warunki materialne rodziny a prostytuowanie się nieletnich dziewcząt*, [w:] „Problemy Alkoholizmu” 1996, nr VI, s. 6.

²⁵ Za: J. Sztobryn-Giercuskiewicz, *Psychologiczne aspekty...*, op. cit., s. 33.

W literaturze przedmiotu wyróżniono trzy główne nurty teoretyczne wyjaśniające genezę omawianego zjawiska. Pierwszy z nich koncentruje się na biologiczno-psychologicznych uwarunkowaniach. W drugim specjaliści osadzają swoje koncepcje na gruncie społeczno-ekonomicznym. Trzeci natomiast eksponuje znaczenie czynników kulturowo-środowiskowych²⁶.

Nurt biologiczno-psychologiczny

Badacze, których poglądy wpisują się w ten nurt, dopatrują się czynników warunkujących uprawianie prostytucji w obrębie jednostkowych cech osobniczych. Chodzi tu zarówno o fizyczne, jak i charakterologiczne dyspozycje jednostki²⁷. Jednak należy zaznaczyć, że teorie biologiczne zostały w większości odrzucone przez współczesną naukę²⁸.

Jednym z głównych przedstawicieli nurtu biologiczno-psychologicznego był Cesare Lombroso. Wyrażał on bardzo kontrowersyjną opinię na temat prostytutek, uważał mianowicie, że każda z nich „jest reliktem ze wcześniejszego stadium ewolucji gatunku ludzkiego, będąc nierozwiniętą umysłowo i zdeformowaną fizycznie”²⁹. Według niego prostytutki mają cechy fizyczne, które ukazują owo opóźnienie w rozwoju. Są to między innymi: niskie lub wąskie czoło, nienormalne kości nosa, szerokie szczęki, hipertrofia warg sromowych³⁰, anomalie zębów i rozdwojenie kciuków³¹. Oprócz cech fizycznych – typowych dla prostytutki – dochodzą jeszcze wszelkie dyspozycje charakterologiczne, z którymi prostytutka się rodzi. Lombroso stworzył pojęcie „urodzonej prostytutki”, która „bezwiednie poddaje się wrodzonym popędom i nie ma rozwiniętych uczuć wyższych, toteż nie jest zdolna do korygowania swojego postępowania za pomocą norm moralnych czy społecznych”³².

Inny przedstawiciel omawianego nurtu, I. Parent-Duchtel, twierdził, że kobieta, która decyduje się na prostytucję, ma ją „we krwi”, a jej naturalne inklinacje to lenistwo i wyuzdanie, które prowadzą ją do życia w zamęcie, czego skutkiem jest życie w rozpuście³³.

W literaturze przedmiotu istnieje pojęcie osobowości prostytutki, którą cechuje niewłaściwa postawa wobec siebie, zaburzona ocena relacji kobieta – mężczyzna oraz nieprzewidywalny rozwój sfery seksualnej. Nie znajduje natomiast potwierdzenia teza o obniżonym potencjale intelektualnym prostytutek. Ponadto stwierdzono, że dziewczęta te są dość spozstrzegawcze, mają dość dobrze rozwiniętą koordynację wzrokowo-ruchową, logiczne myślenie i pamięć³⁴. Badania ujawniają natomiast występowanie u nich cech psychopatolo-

²⁶ M. Wojciechowska, *Agencja towarzyska: (nie)zwykle miejsce pracy*, Kraków 2012, s. 18.

²⁷ Ibidem, s. 18.

²⁸ Zob. R. Gardian, *Zjawisko sponsoringu jako forma prostytucji kobiecej*, Kraków 2010, s. 35; I. Kowalewski, *Prostytucja – rozważania...*, op. cit., s. 71; A. Olak, *Bezpieczeństwo i zagrożenia...*, op. cit., s. 33.

²⁹ N. Roberts, *Dziwki w historii. Prostytucja w społeczeństwie zachodnim*, przeł. L. Engelking, Warszawa 1997, s. 345.

³⁰ A. Olak, *Bezpieczeństwo i zagrożenia...*, op. cit., s. 32–33.

³¹ R. Gardian, *Zjawisko sponsoringu...*, op. cit., s. 34.

³² N. Roberts, *Dziwki w historii...*, op. cit., s. 346; *Criminal Woman, the Prostitute, and the Normal Woman*, ed. C. Lombroso, G. Ferrero, London 2004.

³³ R. Gardian, *Zjawisko sponsoringu...*, op. cit., s. 34.

³⁴ M. Kowalczyk-Jamnicka, *Charakterystyka współczesnej...*, op. cit., s. 179.

gicznych, między innymi zaburzeń charakteropatycznych, psychopatycznych i niedojrzałości emocjonalnej. Wykazano częste występowanie cech wskazujących na zaburzenia paranooidalne, psychopatię i schizofrenię, a także większe skłonności do zachowań histerycznych oraz depresji. prostytutki ujawniają również spaczenie popędu seksualnego, co objawia się oziębłością lub skłonnością do perwersji seksualnej. Szczególnie podkreśla się występujący u nich promiskuityzm seksualny i skłonność do homoseksualizmu, najczęściej wynikającego z rozczarowania mężczyznami, którzy to w ich opinii są nazbyt egoistyczni³⁵.

Nurt społeczno-ekonomiczny

Kolejnym (chronologicznie) nurtem wyjaśniającym etiologię prostytucji były teorie społeczno-ekonomiczne (przełom XIX i XX wieku). Główni przedstawiciele to August Bebel i Alfred Blaschko. Punktem wyjścia dla teorii ekonomicznych była krytyka hipotez biologicznych, którą przedstawił Alfred Blaschko³⁶. Stwierdził on, że jeśli prawdziwą jest teza, według której prostytuowanie zdeterminowane jest czynnikami biopsychicznymi, to prostytutki powinny reprezentować wszystkie klasy społeczne w podobnym stopniu³⁷.

Fryderyk Engels głosił, że prostytucja jest formą wyzysku klas niższych przez klasy panujące. Jednak w rozważaniach nad genezą tego zjawiska nie pomijał też historii życia prostytutek, ich środowiska wychowawczego i cech osobowości³⁸.

Brunon Hołyst uważa, że najwięcej kobiet trafia do prostytucji z powodów ekonomicznych, jednak w swoich poglądach na genezę omawianego zjawiska nie pomija czynników osobowościowych sprzyjających podejmowaniu się prostytucji. Twierdzi, że zwiększanie się liczby kobiet świadczących usługi seksualne obserwuje się tam, gdzie zamyka się duże zakłady pracy. Znane są przypadki mężatek, które w ten sposób dorabiają do budżetu domowego. Niektóre z nich mają dzieci i aby je utrzymać, idą „na ulicę” lub do agencji towarzyskich³⁹.

Irena Budrewicz stwierdza, że wielką rolę w podejmowaniu prostytucji odgrywają niskie płace kobiet, a częściej nieletnich dziewcząt. Według niej to właśnie zła sytuacja finansowa skłania kobiety do zarabiania „na boku” przez prostytucję⁴⁰.

Według Michała Antoniszyna i Andrzeja Marka główną przyczyną podejmowania prostytucji (zwłaszcza wśród młodych dziewcząt) jest chęć szybkiego wzbogacenia się⁴¹.

Kazimierz Imieliński apeluje zaś, aby nie interpretować zbyt wąsko motywów uprawiania prostytucji. Oczywiście, zgadza się z tym, że liczba prostytutek zwiększa się na skutek pogorszenia warunków ekonomicznych, „jednakże sama poprawa tych warunków nie wiedzie do zakonu prostytucji. Liczba osób uprawiających prostytucję wzrasta bowiem

³⁵ M. Wojciechowska, *Agencja towarzyska...*, op. cit., s. 18.

³⁶ J. Sztobryn-Giercuskiewicz, *Psychologiczne aspekty...*, op. cit., s. 38.

³⁷ Za: *ibidem*.

³⁸ R. Gardian, *Zjawisko sponsoringu...*, op. cit., s. 37.

³⁹ B. Hołyst, *Kryminologia*, op. cit., s. 908.

⁴⁰ I. Budrewicz, *Młodzież o prostytucji – analiza wyników badań*, [w:] *Młodzież o patologii społecznej i jej niektórych zjawiskach: alkoholizm, narkomania, prostytucja*, red. T. Sołtysiak, Bydgoszcz 1993, s. 171.

⁴¹ M. Antoniszyn, A. Marek, *Prostytucja...*, op. cit., s. 108–109.

również w okresie rozkwitu gospodarczego. Można więc powiedzieć, że nie tylko nędza, lecz także dobrobyt sprzyjają rozwojowi prostytucji⁴².

Podobne stanowisko przyjmuje Joanna Sztobryn-Giercuskiewicz. Wypowiada się ona następująco: „czynnik ekonomiczny jest istotny w genezie uprawiania nierządu, przy czym wspólnie mamy do czynienia raczej ze względną koniecznościąprostituowania się (to znaczy bardziej chęcią podniesienia własnego standardu materialnego), niż potrzebą zabezpieczenia podstawowych środków do przeżycia. Nie można jednak pomijać innych czynników, mających wpływ na podjęcie decyzji o uprawianiu nierządu, takich jak uwarunkowani osobowościowe, środowisko wychowawcze, historia życia czy nawet pewne cechy o charakterze psychopatologicznym⁴³”.

Nurt kulturowo-środowiskowy

W teoriach kulturowo-środowiskowych prostytucję ujmuje się najczęściej w kategoriach dewiacji. Analiza koncentruje się na wyróżnianiu szeregu czynników warunkujących wklądanie się jednostki w tę aktywność. Nurt kulturowy wyjaśnia przyczyny powstawiania prostytucji jako zjawiska, teorie socjologiczne natomiast zajmują się czynnikami wpływającymi ze środowiska, które warunkują świadczenie płatnych usług seksualnych⁴⁴.

Początkowo przyjmowano, że występowanie prostytucji kobiecej jest związane z wytwarzaniem oraz reprodukowaniem nierówności płci w społeczeństwach patriarchalnych. Z czasem w obrębie nurtu kulturalno-środowiskowego podjęto rozważania nad wpływem mezostruktur i mikrostruktur społecznych na to zjawisko⁴⁵.

Wilhelm Brendsdorf jest zdania, że zjawisko prostytucji można rozpatrywać jako wyraz jedności społecznej i kulturowej. Uważa, że określona społeczność i kultura narodu mają wpływ na kształtowanie się określonych typów prostytucji. Przykładami mogą być japońskie gejsze, francuskie kurtyzany i metresy, amerykańskie call girls i tym podobne⁴⁶.

Leszek Lernell przyczyn prostytucji upatruje w dyskryminacji kobiet, ich degradacji do przedmiotu manipulacji i obiektu pożądania seksualnego mężczyzn przy jednoczesnym nieuwzględnianiu jako pełnoprawnych partnerów seksualnych⁴⁷.

W wyniku badań nad uwarunkowaniami środowiskowymi prostytucji udowodniono, że największy wpływ ma tu rodzina i grupy rówieśnicze. Małgorzata Kowalczyk-Jamnicka w wyniku przeprowadzonych przez siebie badań wśród 104 prostytutek w przedziale wieku 17–31 lat również doszła do podobnych wniosków. Wymienia ona następujące czynniki, które miały wpływ na podjęcie decyzji o wejściu na drogę prostytucji badanych kobiet:

- wadliwa struktura wewnątrzrodzinna;
- niski poziom wykształcenia rodziców i brak kwalifikacji zawodowych;

---

⁴² K. Imieliński, *Manowce...*, op. cit., s. 113.

⁴³ J. Sztobryn-Giercuskiewicz, *Psychologiczne aspekty...*, op. cit., s. 47.

⁴⁴ K. Charkowska, *Zjawisko prostytucji...*, op. cit., s. 49.

⁴⁵ M. Wojciechowska, *Agencja towarzyska...*, op. cit., s. 19.

⁴⁶ K. Imieliński, *Manowce...*, op. cit., s. 36.

⁴⁷ Za: K. Charkowska, *Zjawisko prostytucji...*, op. cit., s. 50.

- występowanie wśród członków rodziny zachowań patologicznych;
- niewłaściwa atmosfera wychowawcza, niezaspokojenie potrzeby miłości i bezpieczeństwa ze strony rodziców;
- złe pożycie małżeńskie rodziców;
- wrogi lub obojętny stosunek emocjonalny rodziców do dzieci;
- brak bliskich więzi uczuciowych dzieci z rodzicami;
- stosowanie niewłaściwych (zbyt surowych lub zbyt liberalnych) metod wychowawczych w stosunku do dzieci⁴⁸.

Wszystkie wymienione wyżej teorie podkreślają, że uwarunkowania prostytucji są ściśle ze sobą powiązane, ponieważ przenikają się nawzajem. Renata Gardian dokonała ich podsumowania i wyróżniła następujące uwarunkowania prostytucji:

- ogólne ubóstwo;
- niskie wykształcenie;
- niski status ekonomiczny;
- bezrobocie;
- niskie zarobki;
- struktura rodziny;
- system wartości preferowany przez rodziców;
- bierność i niezaradność życiowa rodziców;
- występowanie uzależnień wśród członków rodziny;
- przestępczość wśród członków rodziny;
- przynależność do grup o charakterze dewiacyjnym;
- niepowodzenia szkolne i uchylanie się od obowiązku szkolnego;
- wzrost potrzeb konsumpcyjnych;
- chęć szybkiego osiągnięcia wysokiego standardu życia;
- skłonności do lenistwa, strojenia się⁴⁹.

4. Konsekwencje uprawiania prostytucji

Prostytucja pociąga za sobą wielkie spustoszenia w sferze fizycznej, psychicznej, moralnej i społecznej osób ją uprawiających.

Do skutków fizycznych należą między innymi: choroby weneryczne, takie jak kiła, rzeżączka, ziarniak weneryczny, wrzód weneryczny; infekcje wirusowe, takie jak HIV, wirus zapalenia wątroby typu B i C; infekcje pierwotniakowi, takie jak rzęsistek pochwoy; choroby pasożytnicze, takie jak świerzb; zapalenie narządów miednicy mniejszej⁵⁰; bezpłodność (jako konsekwencja różnych schorzeń narządów rodnych kobiety); choroby płuc

⁴⁸ M. Kowalczyk-Jamnicka, *Společno-kulturowe uwarunkowania prostytucji w Polsce*, Bydgoszcz 1998, s. 23.

⁴⁹ R. Gardian, *Zjawisko sponsoringu...*, op. cit., s. 43.

⁵⁰ V. Skrzypulec-Plinta, M. Jagieła, *Zdrowie ginekologiczne kobiet świadczących usług seksualne*, [w:] *Prostytucja. Studium zjawiska*, red. B. Kowalczyk, M. Leśniak, Kraków 2013, s. 148–149.

i oskrzeli; gruźlica⁵¹; bóle stawów; problemy dentystryczne; objawy ze strony układu sercowo-naczyniowego i oddechowego; problemy neurologiczne; objawy przedwczesnego starzenia się; komplikacje poaborcyjne⁵².

Wśród prostytutek powszechnym zjawiskiem jest nadużywanie środków psychoaktywnych oraz wszelkie uzależnienia. prostytutki często sięgają po środki psychoaktywne po to, aby poradzić sobie z psychologiczną traumą⁵³.

Poważną konsekwencją prostytucji, zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego, jest stosowanie wobec prostytutek przemocy. To niestety częsty element związany z tą profesją. Doświadczana przemoc może być zarówno fizyczna, jak i seksualna (gwałty). Ma to miejsce ze strony klientów i alfonsów. Innym problemem prostytutek w tej kwestii są perwersyjne skłonności klientów⁵⁴.

Do psychicznych konsekwencji uprawiania prostytucji zaliczamy między innymi: zaburzenia nastroju, zaburzenia lękowe, uzależnienia⁵⁵ (wcześniej wspomniane), depresję, stany paranoidalne, zaburzenia zachowań seksualnych, zespół stresu pourazowego PTSD (zaburzenia snu, powracające wspomnienia traumatyczne, obniżona wrażliwość w stosunku do otoczenia, problemy z koncentracją, drażliwość, wybuchowość), złożone zaburzenie stresu posttraumatycznego CPTSD (przedmiotowe traktowanie, agresja słowna, ciągłe upokarzania, społeczna stygmatyzacja, mizogamia, mizoandria bądź mizoginia, zmiany w świadomości i obrazie siebie, zmiany w zdolności regulacji emocji, zmiana postrzegania świata, nieustanne poczucie rozpacz, awersja do seksu, zmiany w relacjach z ludźmi, na przykład emocjonalna więź prostytutki z oprawcą)⁵⁶.

Mariusz Jędrzejko potwierdza, że świadczenie usług seksualnych poważnie zagraża zdrowiu psychicznemu i fizycznemu osób je wykonujących. W odniesieniu do prostytutek wymienia następujące problemy, które stanowią zagrożenie dla ich konstrukcji psychicznej:

- niskie poczucie własnej wartości;
- traktowanie własnego ciała jako towaru;
- obniżony próg intymności, estetyki i dbałości o własne zdrowie;
- postrzeganie życia w krótkiej perspektywie (nieświadomość dalekosiężnych konsekwencji prostytuowania się);
- problemy ze stałymi partnerami;
- życie w ciągłym strachu ujawnienia faktu prostytuowania się – życie w dwóch światach (rodzinno-środowiskowym i agencji towarzyskiej);

---

⁵¹ S. Bębas, W. Adamczyk-Bębas, *Wybrane aspekty...*, op. cit., s. 136

⁵² A. Olak, *Bezpieczeństwo i zagrożenia...*, op. cit., s. 37.

⁵³ J. Sztobryn-Giercuskiewicz, *Psychologiczne aspekty...*, op. cit., s. 113.

⁵⁴ A. Olak, *Bezpieczeństwo i zagrożenia...*, op. cit., s. 37.

⁵⁵ T. Pietras, *Psychologiczne i psychiatryczne następstwa prostytucji*, [w:] *Prostytucja. Studium zjawiska*, red. B. Kowalczyk, M. Leśniak, Kraków 2013.

⁵⁶ I. Kowalewski, *Prostytucja – rozważania...*, op. cit., s. 75.

- ciągle zmiany wizerunku (włosy, makijaż, ubiór) jako próba ukrycia się⁵⁷.

Joanna Sztobryn-Giercuskiewicz w kwestii prostytucji i jej skutków wyraziła wyrazistą opinię: „Choćby więc ze względu na konsekwencje zdrowotne traktowanie prostytucji jak każdego innego zawodu wydaje się być kontrowersyjne. Można by zaryzykować stwierdzenie, że komercyjne uprawianie seksu jest jedną z najbardziej wyniszczających form działalności człowieka, także w sferze psychologicznej”⁵⁸.

5. Regulacje prawne zjawiska prostytucji

Prostytucja jako zjawisko społeczne nieustannie wymusza na społeczeństwie potrzebę uregulowania. Wynika to z zagrożeń, jakie wiążą się z jej istnieniem. Na świecie znane są cztery prawne regulacje prostytucji⁵⁹:

- prohibicjonizm: prostytucja jest traktowana jako przestępstwo i karana. Karze podlega osoba oferująca usługę. System ten okazał się mało skuteczny;
- reglamentaryzm: prostytucję wolno uprawiać tylko w domach publicznych, pod nadzorem służby sanitarnej i władz porządkowych;
- neoreglamentaryzm: uprawianie prostytucji bez skoszarowania. Prostytutki są rejestrowane przez służby sanitarne i porządkowe. Muszą posiadać książeczki kontrolne z aktualnymi wynikami badań;
- abolicjonizm:– rezygnacja z karania prostytutek i przeciwdziałanie nie tyle samej prostytucji, ile przyczynom skłaniającym do jej uprawiania⁶⁰.

Polskę obowiązują rozwiązania abolicjonizmu, wynikające z faktu podpisania przez nasz kraj w 1952 roku Międzynarodowej Konwencji w sprawie handlu i eksploatacji prostytucji. Według niej sama prostytucja nie jest karana⁶¹. Karze podlega natomiast stręczycielstwo, kuplerstwo i sutenerstwo. Zgodnie z treścią art. 203 k.k. karze pozbawienia wolności do 10 lat podlega ten, kto „przemocą, groźbą bezprawną, podstępem lub wykorzystując stosunek zależności lub krytyczne położenie, doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji”⁶². Przepis art. 204 § 1 i 2 penalizuje przestępstwo sutenerstwa i kuplerstwa. Sutenerstwem jest czerpanie korzyści majątkowych z cudzego nierządu i można się go dopuścić z winy umyślnej. Zgodnie z art. 204 &1 k.k. pozbawieniu wolności do 3 lat podlega ten, kto „w celu osiągnięcia korzyści majątkowej nakłania inną osobę do uprawiania pro-

⁵⁷ M. Jędrzejko, *Prostytucja – skala i charakter zjawiska w świetle badań*, [w:] *Prostytucja jako problem...*, op. cit., s. 67.

⁵⁸ J. Sztobryn-Giercuskiewicz, *Psychologiczne aspekty...*, op. cit., s. 113.

⁵⁹ A. Olak, *Bezpieczeństwo i zagrożenia...*, op. cit., s. 38; I. Pospiszył, *Patologie społeczne...*, op. cit.; M.W. Poznańska, *Prostytucja*, op. cit.; K. Charkowska, *Zjawisko prostytucji...*, op. cit.; *Dzieci w prostytucji i pornografii. Wybrane materiały ze Światowego Kongresu*, oprac. E. Czyż, Warszawa 1996.

⁶⁰ M.W. Poznańska, *Prostytucja*, op. cit., s. 996; A. Olak, *Bezpieczeństwo i zagrożenia...*, op. cit., s. 38.

⁶¹ W. Bożejewicz, *Prawne, moralne i cywilizacyjne aspekty prostytucji*, [w:] *Prostytucja jako problem...*, op. cit., s. 100.

⁶² J. Kurzępa, *Prostytucja – historia...*, op. cit., s. 99; J. Kurzępa, *Młodzież pogranicza – „świnki”, czyli o prostytucji nieletnich*, Kraków 2001, s. 186–187.

stytucji lub jej to ułatwia⁶³. Surowszej odpowiedzialności (§ 3) podlega sprawca, który dopuszcza się sutenerstwa w odniesieniu do osoby małoletniej (poniżej 18 roku życia)⁶⁴.

Rozwiązania prawne, które obowiązują w Polsce, nie sprzyjają ograniczaniu zjawiska prostytucji. Przyjęte konstrukcje prawne zabraniające sutenerstwa są na tyle nieprecyzyjne, że pozwalają na swobodne funkcjonowanie agencji towarzyskich. Zdaniem Wiesława Bożejewicza „mamy tutaj do czynienia z klasycznym relatywizmem moralnym, opartym – co należy silnie podkreślić – na wiążących Polskę umowach międzynarodowych. [...] obecne rozwiązania mają charakter amoralny, cały bowiem obszar prostytucji funkcjonuje albo w obrębie, albo co najmniej na pograniczu świata kryminalnego. [...] jest to świat dobrze zorganizowany, hermetycznie chroniący prostytutki od jakiegokolwiek porozumienia się z urzędnikami prawa”⁶⁵.

Konkluzja

Patologii, o której mowa, towarzyszy naznaczenie – silna stygmatyzacja. Ma ona miejsce nie tylko w okresie prostytuowania, ale też dosyć wyraźnie przenosi się na kolejne lata życia. Jak dowiedziono w licznych badaniach, z tym piętnem przemierzać trzeba całe życie. Piętno owo może zostać też przeniesione na dorosłe już dzieci, związki małżeńskie, pozycję i opinię w środowisku. prostytutki chcą wierzyć, że można zerwać z cieniem minionych lat. Jak jednak pokazuje rzeczywistość, jest to niezwykle trudne, a w większości przypadków niemożliwe⁶⁶.

Bibliografia

- Antoniszyn M., Marek A., *Prostytucja w świetle badań kryminologicznych*, Warszawa 1985.
- Bębas S., Adamczyk-Bębas W., *Wybrane aspekty pedagogiki resocjalizacyjnej*, Radom 2011.
- Bożejewicz W., *Prawne, moralne i cywilizacyjne aspekty prostytucji*, [w:] *Prostytucja jako problem społeczny, moralny i zdrowotny*, red. M. Jędrzejko, Warszawa – Pułtusk 2006.
- Budrewicz I., *Młodzież o prostytucji – analiza wyników badań*, [w:] *Młodzież o patologii społecznej i jej niektórych zjawiskach: alkoholizm, narkomanii, prostytucji*, red. T. Sołtysiak, Bydgoszcz 1993.
- Charkowska K., *Zjawisko prostytucji w doświadczeniach prostytuujących się kobiet*, Kraków 2010.
- Criminal Woman, the Prostitute, and the Normal Woman*, ed. C. Lombroso, G. Ferrero, London 2004.

⁶³ J. Kurzępa, *Prostytucja – historia...*, op. cit., s. 998.

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ W. Bożejewicz, *Prawne, moralne...*, op. cit., s. 100.

⁶⁶ M. Jędrzejko, D. Sarzała, *Jak (czy w ogóle można) zapobiegać prostytucji?*, [w:] *Prostytucja jako problem...*, op. cit., s. 139.

- Dzieci w prostytucji i pornografii. Wybrane materiały ze Światowego Kongresu*, oprac. E. Czyż, Warszawa 1996.
- Gardian R., *Zjawisko sponsoringu jako forma prostytucji kobiecej*, Kraków 2010.
- Hołyst B., *Kryminologia*, Warszawa 2004.
- Imieliński K., *Manowce seksu*, Łódź 1990.
- Jasińska M., *Problematyka prostytucji w Polsce*, [w:] *Zagadnienia patologii społecznej*, red. A. Podgórecki, Warszawa 1976.
- Jędrzejko M., *Między seksualnością a prostytucją*, [w:] *Prostytucja jako problem społeczny, moralny i zdrowotny*, red. M. Jędrzejko, Warszawa – Pułtusk 2006.
- Jędrzejko M., *Prostytucja – skala i charakter zjawiska w świetle badań*, [w:] *Prostytucja jako problem społeczny, moralny i zdrowotny*, red. M. Jędrzejko, Warszawa – Pułtusk 2006.
- Jędrzejko M., Sarzała D., *Jak (czy w ogóle można) zapobiegać prostytucji?*, [w:] *Prostytucja jako problem społeczny, moralny i zdrowotny*, red. M. Jędrzejko, Warszawa – Pułtusk 2006.
- Kowalczyk-Jamnicka M., *Charakterystyka współczesnej prostytucji*, [w:] *Problemy współczesnej patologii społecznej*, red. B. Urban, Kraków 1998.
- Kowalczyk-Jamnicka M., *Społeczno-kulturowe uwarunkowania prostytucji w Polsce*, Bydgoszcz 1998.
- Kowalewski I., *Prostytucja – rozważania terminologiczne*, [w:] *Wybrane zagadnienia medycyny społecznej w prac socjalnej*, t. 1, red. I. Kowalewski, Kraków 20013.
- Kurzępa J., *Młodzież pogranicza – „świnki”, czyli o prostytucji nieletnich*, Kraków 2001.
- Kurzępa J., *Prostytucja – historia, uwarunkowania i formy zjawiska*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. 4, red. T. Pilch, Warszawa 2005.
- Lew-Starowicz Z., *Słownik seksuologiczny*, Warszawa 1986.
- Maćko J., *Prostytucja*, Warszawa 1927.
- Moczydłowska J., *Warunki materialne rodziny a prostytuowanie się nieletnich dziewcząt*, [w:] „Problemy Alkoholizmu” 1996, nr VI, s. 6.
- Olak A., *Bezpieczeństwo i zagrożenia społeczne – zarys problematyki*, Rzeszów 2012.
- Pietras T., *Psychologiczne i psychiatryczne następstwa prostytucji*, [w:] *Prostytucja. Studium zjawiska*, red. B. Kowalczyk, M. Leśniak, Kraków 2013.
- Pospiszyl I., *Patologie społeczne*, Warszawa 2008.
- Poznańska M.W., *Prostytucja*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. 4, red. T. Pilch, Warszawa 2005.
- Roberts N., *Dziwki w historii. Prostytucja w społeczeństwie zachodnim*, przeł. L. Engelking, Warszawa 1997.
- Skrzypulec-Plinta V., Jagieła M., *Zdrowie ginekologiczne kobiet świadczących usług seksualne*, [w:] *Prostytucja. Studium zjawiska*, red. B. Kowalczyk, M. Leśniak, Kraków 2013.
- Sztobryn-Giercuskiewicz J., *Psychologiczne aspekty prostytucji*, Łódź 2004.
- Świętochowska U., *Patologie cywilizacji współczesnej*, Toruń 1999.
- Wojciechowska M., *Agencja towarzyska: (nie)zwykle miejsce pracy*, Kraków 2012.

Joanna M. Domańska

Zjawisko prostytucji – analiza teoretyczna

Prostytucja zaliczana jest do najstarszych patologii społecznych w dziejach świata. Stanowi część rzeczywistości społecznej i jako taka funkcjonuje w przestrzeni społecznej niezależnie od moralnej oceny czy podstaw prawnych jej uprawiania. Nie zmienia to jednak faktu, że w obrębie naszego kręgu kulturowego jest postrzegana w kategoriach działania, którego podejmowanie niezaprzeczalnie wiąże się z odpodmiotowieniem jednostki sprzedającej przypadkowym osobom nie tylko swoje ciało, lecz również własną godność.

Prostytucja jest zjawiskiem bardzo złożonym, zarówno ze względu na płeć i wiek osób świadczących odpłatne usługi seksualne, jak też ze względu na miejsce wykonywania tej usługi, wysokość otrzymywanego wynagrodzenia oraz motyw, jakimi się kierują osoby podejmujące taką decyzję.

Zjawisko prostytucji ma związek z osieroceniem jednostki. Osierocenie nierzadko wiąże się z częstą zmianą środowisk wychowawczych, co utrudnia proces socjalizacji dziecka i wywiera deformacyjny wpływ na jego psychikę. Takie czynniki, jak brak stabilności emocjonalnej, częsta zmiana wymagań osób ważnych i dezorientacja dotycząca oczekiwań związanych z postępowaniem, brak poczucia bezpieczeństwa czy zmienność autorytetów mogą spowodować nie tylko zaburzenia sfery emocjonalnej, lecz także całej osobowości dziecka. Czynniki osobowościowe odgrywają niemałą rolę w drodze do prostytucji. Osobowość prostytutki swoją etiologią sięga okresu wczesnego dzieciństwa, pozbawionego prawidłowych kontaktów uczuciowych i związków emocjonalnych, co prowadzi do głodu uczuć, a nawet kalectwa uczuciowego.

Sam proceder prostytucji skupia wiele w nią zaangażowanych osób. W Polsce jest to co najmniej kilka tysięcy ludzi. Liczba ta obejmuje prostytutki i prostytuujących się chłopców, sutenerów i właścicieli lokali, lekarzy, ochroniarzy, pracowników księgowości i przedstawicieli wielu innych zawodów. Zauważa się wzrost prostytucji agencyjnej, jak też poszukiwania stałego partnera do finansowania studiów, wakacji czy zakupów. Na stronach internetowych znaleźć można ponad tysiąc ofert prostytutek obu płci z całej Polski. Zaznaczyć należy, że większość rynku prostytucyjnego powiązana jest z przestępczością zorganizowaną, ta zaś stanowi niebezpieczeństwo dla ogółu społeczeństwa i całego kraju.

Słowa kluczowe: prostytucja, prostytutka, patologia społeczna, dewiacja społeczna.

The phenomenon of prostitution – theoretical analysis

Prostitution is considered to be one of the world's oldest pathologies. Prostitution is a part of a social reality and as such a phenomena, it functions in the social space despite any moral standards or legal issues connected with it. It doesn't mean, however, that in the area of our culture prostitution is, undoubtedly, considered to be the mean of objectifying a person who sells not only his or her body, but also dignity.

Prostitution is a very complex phenomenon due to gender and age of the people who earn money in such a way, but also due to the place where they do it as well as the remuneration and its amount. All those factors determine why people get to work as prostitutes in the first place.

Prostitution has implications in orphanism. Being an orphan is often connected with frequent changes of the places one lives and the environment one is a part of, something which makes the process of a child socialisation much harder and has a misinformation influence of his or her psyche. Such factors as the lack of emotional stability, frequent changes in the expectations articulated by the important people and a confusion as to how to behave because of the them, the lack of the sense of

security, the change of authorities, they all may cause not only emotional disorders, but they can change the child's whole personality. Personality factors are also very important as far as prostitution is concerned. A prostitute's personality is often disturbed by the lack of normal emotional contacts and relationships, which leads to the emotional hunger and emotional disability.

The prostitution itself is a complex phenomenon which engages many people. In Poland there are at least a few thousands of people who work as prostitutes; the number includes women, boys, the procurers, the owners of the service establishments, doctors, bodyguards, accountants and many more. An increase in agency-like services has been noticed, as well as seeking a partner for sponsorship (paying for studies, exotic holidays or shopping). On Polish websites there are over one thousand of prostitute offers, regardless of gender. It should be stressed that the majority of the prostitution service is strongly connected with organized crime, which, on the other hand, is dangerous for the whole society and country.

Keywords: prostitution, a prostitute, social deviance, social pathology.

Translated by Joanna M. Domańska